

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018

Hyvinvointitoimiala

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA

Tilivelvollinen viranhaltija: toimialajohtaja Riitta Liuksa

Tilivelvollisen viranhaltijan arvio talousarvion toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Keskeiset toimintaympäristön muutostekijät

Erikoissairaanhoidon ja myös koko toimialan osalta tulevaisuuden ennakointia vaikeuttaa sote-lainsäädännön pitkittynyt käsittely eduskunnassa. Keskeisin toimintaympäristön muutos sairaanhoitopiirin käytön osalta on ollut EPLL:n käytön ennakoinnaton lisäys (ks. toiminnallisten tavoitteiden muutos).

Mielenterveyspalveluiden lisääntynyt tarve näkyy eri-ikäisten lisääntyneenä hoidon ja terveyspalveluiden tarpeena, mutta myös esimerkiksi kustannuspaineina lastensuojelussa. Tarpeeseen on pyritty vastaamaan matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita lisäämällä vuoden 2018 aikana. Alkuvuodesta 2018 turkulaisia koetellut erityisen pitkäkestoinen influenssakausi näkyi lisääntyneenä sairaalapaalveluiden tarpeena ja sairaanhoitopiirin kustannuspaineina usean kuukauden ajan. Rekrytointiongelmat ovat lisänneet painetta työvoimavuokraukselle palvelujen turvaamiseksi. Myös sote-uudistukseen valmistautuminen on lisännyt paineita kilpailukyvyn varmistamiseksi mahdollisessa tulevassa markkinatilanteessa suoran valinnan palveluissa.

Kaupungin työllisyystilanne on parantunut merkittävästi. Se on osaltaan vaikuttanut vähentyneenä ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen tarpeena. Palvelujen tarpeeseen suotuisa kehitys ei ole vaikuttanut, vaan mm. lapsiperheiden palveluja tarvitaan edellisvuoden tasossa. Lainsäädännön muutokset ovat lisäävät ehkäisevän terveydenhuollon tehtäviä (uudet rokotusveloitteet) ja opiskeluterveydenhuollon ja toisen asteen psykologien tehtäviä (toisen asteen koulutusreformi). Sosiaalialan henkilöstön kelpoisuus ehtojen tiukentuminen on vaikeuttanut merkittävästi sosiaalityöntekijöiden saatavuutta.

Hyvinvointitoimialan talouden kokonaishallintaa tulee kehittää entisestään. Peruspalvelujen ja perusterveydenhuollon vahvistaminen ovat tärkeitä palvelurakenteen kehittämiseksi. Terveysasematoiminnan tulee vastata palvelutarpeeseen niin, ettei tarpeetonta ylivuotoa tapahdu päivystykseen. Vastaavasti hoitoketjujen toimivuus edellyttää sitä, ettei kenenkään tarvitse odottaa jatkohoitoa epätarkoituksenmukaisessa paikassa.

Käytännössä tämä tarkoittaa mahdollista lisäpanostusta yli arvioidun resurssitarpeen, mikäli panos vähentää epätarkoituksenmukaista palvelujen käyttöä ja säästää kokonaiskustannuksia. Samanaikaisesti tulee varmistaa, että hoitoketjun ylemmällä tasolla taloudellinen vaikutus on nähtävissä vähenevänä.

Hyvinvointitoimialan taloutta tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena, joka muodostuu yhdestä sitovuustasosta ja joka tarkastelu sisältää palvelualueiden talousarvioiden määrärahojen, käytön ja ennusteen lisäksi myös sairaanhoitopiirin kokonaisuuden.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden olennaiset poikkeamat

Turkulaisten lähetemäärän kasvu sairaanhoitopiirin sairaaloihin on taittunut vuonna 2018. Kun vuoden 2017 lukuihin lisätään Turun oman psykiatrian lähetteet ennen fuusiota, oli kasvu alkuvuonna verrattuna ed. vuoteen 1,0 %. Sen sijaan EPLL:n käyttö on kasvanut alkuvuonna ed. vuodesta 16,7 %, ja euromääräisesti nousu on ollut 15,9 % sisältäen myös ensihoidon. Sairaanhoitopiirin maksuosuus on useana vuonna korkeampaa kuin mihin kuntien kantokyky on yltänyt. Ennustetta on jouduttu heikentämään ovk1:stä merkittävästi. Viimeisimmän ennusteen mukaan ylitysuhka on kasvanut 15 M€:oon.

Terveyspalveluiden vertailukelpoisten ennustelukujen poikkeamat TP2017 nähden ovat tulojen osalta -1,0 %, menojen +2,3 % sekä nettoluvun +3,2 %. Nettoluvun euromääräinen ylitys on merkittävä, 5,5 M€. Ylitys koostuu useasta tekijästä: Sairaanhoitopiirin siirtoviivemaksujen välttämiseksi on lisätty sairaalan henkilökuntaa ja

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018

Hyvinvointitoimiala

vaativan laitospalveluiden ostoja. Vaikeaoireisten muistihäiriöpotilaiden kuntoutusosaston toiminta on nyt täysimittaista. Ikäihmisten toimintakykyä lisäävien kuntouttavien toimien johdosta lääkinnällisen kuntoutuksen resurssit on suunnattu mm. asumispalveluihin. Hoitotarvikkeiden ja diabetestarvikkeiden ostot ylittävät talousarvion. Palveluiden ostojen ylityksestä (n. 1,7 M€) merkittävin osa kohdistuu työvoiman vuokraukseen. Asiakaspalveluiden ostoja on kohdistunut mm. kardiologiin ja tähestystutkimuksiin sekä saattohoidon ostopalveluihin. Suun terveydenhuollon palvelusetelien käyttö on merkittävästi suurempaa kuin v. 2017. Toimintatuotoissa ei päästä talousarvion odotuslukuun, missä merkittävimpänä tekijänä kertaluonteisten pakolaisten erityiskustannuskorvausten jääminen yli 2 M€ alle vuoden 2015 toteutuneiden korvausten. Myös asiakasmaksuihin on tullut v. 2018 alusta pienet alennukset.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden ylitys johtuu asiakaspalvelujen ostojen kustannusten kasvusta. Syynä on asumis- ja päihdepalveluissa jo vuoden 2017 aikana lisääntynyt palveluiden tarve, joka on lisääntynyt erityisesti psykiatrian sairaanhoitopiirifuusion jälkeen. Lastensuojelussa nuorten avo- ja sijaishuollon tarpeen kasvu on nostanut kustannuksia. Kasvu näkyy jo vuoden 2017 aikana ikäryhmän 13-17 v. palvelujen piirissä olevien väestöosuuden kasvuna. Palveluja joudutaan järjestämään hyvin vaikeisiin nuorten ja perheiden tilanteisiin, joka näkyy suurina kustannuksina. Palvelurakenteen laitospainotteisuus näkyy edelleen suurina kustannuksina, vaikka rakennemuutoksissa on niin lastensuojelussa kuin asumis- ja päihdepalveluissakin edetty. Lastensuojelun rakennemuutostavoitteiden mukainen toiminnan painottaminen avohuollon toimenpiteisiin on lisännyt perhekuntoutuksen käyttöä, ja näiden ostopalvelujen kustannusten arvioidaan ylittävän arvion noin 0,8 M€:lla. Sijaishuollon ja kiireellisten sijoitusten ostopalvelujen kuluylitys on noin 1,6 M€. Lapsiperheiden kotipalvelun palvelusetelikustannuksien arvioidaan ylittävän talousarvion noin 0,7 miljoonalla. Palvelun käyttöönotosta alkanut kysynnän kasvu on nyt tasoittumassa vuoden 2017 lopun tasolle. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen määrärahat ylittivät noin 1,2 M€ ja päihdekuntoutujien asumispalvelujen määrärahat ylittivät noin 1,2 M€. Talousarvion 2018 kulujen ennustetaan ylittävän 4,7 miljoonalla ja tuottojen 0,95 miljoonalla eurolla, nettona arvoitu ylitys on 3,772 miljoonan euroa.

Vanhus- ja vammaispalvelujen palvelualueen talous toteutuu kutakuinkin talousarvion mukaisesti. Menot tulevat ylittämään talousarvion 192.411 eurolla, mutta vastaavasti tulokertymä näyttää ylittävän 321.843 eurolla, joten nettotulos on 129.431 alle talousarvion. Henkilöstökulut jäävät hieman alle talousarvion ollen samalla tasolla kuin vuoden 2017 tilinpäätöksen henkilöstökulut.

Suurimmat muutokset vuoden 2017 tilinpäätökseen nähden on asiakaspalvelujen ostoissa (kasvu 1,9 miljoonaa euroa) ja avustuksissa. Ensin mainittua selittää ympärivuorokautisen hoidon lisäykset sairaanhoitopiirin jonojen hallinnan parantamiseksi ja jälkimmäistä selittää vammaispalvelujen henkilökohtaisen avun asiakasmäärien ja palvelumäärien kasvu sekä omaishoidon asiakasmäärien kasvu.

Väestön ikääntymisestä johtuvia asiakaspalvelujen kasvupaineita pyritään helpottamaan ikääntyneiden palveluohjausta kehittämällä, ottamalla uusia digitaalisia työmenetelmiä käyttöön, keventämällä palvelurakennetta sekä panostamalla asiakastyön optimaaliseen suunnitteluun ja sähköisen asioinnin käyttöönottoon työvuorjärjestelyssä.

Lausekkeet	Toimenpideselvitys
Selvitetään hyvinvointitoimialalla maksuttoman ehkäisyn tarjoamista alle 25-vuotiaalle turkulaisille.	Selvitys käynnissä, tuodaan päätöksentekoon syksyn 2018 aikana.

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018 Hyvinvointitoimiala

Valmistellaan kattava toimialojen rajat ylittävä syrjäytymisen ja alueellisen eriyty-
tymisen ehkäisyn toimenpideohjelma, jolla parannetaan kaupungin asuinalueiden
välisen tasa-arvon toteutumista. Toimenpideohjelman ohella kartoitetaan Turun
alueen asunnottomien tilanne ja laaditaan samassa yhteydessä suunnitelma asun-
nottomuuden vähentämiseksi.

Toimenpideohjelman toimialarajat ylittävä valmistelu käynnissä. Asunnottomuuden laajuus-
den arvioimiseksi tehtävä viranomaiskysely on käynnissä.

Määrärahat ja investoinnit (kv)

Käyttötalousosa (1.000 €)		TOT 2017	TA 2018	TA 2018 muutokset	TA 2018 siirrot	TA 2018 yhteensä	TOT 1-6 2018	Toteutumis- ennuste	Poikkeama enn./TA yht.	Poikkeama enn./TA yht.	Muutos-% ennuste/ Tilinpäätös
Sosiaali- ja terveys											
Toimintatulot	Ulkoinen	70 893	69 575			69 575	32 384	68 201	-1 374	-2 %	-4 %
Valmistus omaan käyttöön	Ulkoinen										
Toimintameno	Ulkoinen	616 573	616 594	95	30	616 719	309 862	637 422	-20 702	-3 %	3 %
Toimintatulot	Sisäinen	180	30			30	37	66	36	121 %	-63 %
Toimintameno	Sisäinen	42 350	39 179			39 179	18 056	38 848	331	1 %	-8 %
	Vuokrat	27 052	26 096			26 096	13 086	26 221	-125	0 %	-3 %
Toimintatuotot	Yhteensä	71 073	69 605			69 605	32 421	68 267	-1 338	-2 %	-4 %
Toimintakulut	Yhteensä	658 923	655 773	95	30	655 898	327 917	676 269	-20 371	3 %	3 %
Toimintakate		-587 850	-586 168	-95	-30	-586 293	-295 497	-608 002	-21 709	4 %	3 %

Investointiosa (1.000 €)

Sosiaali- ja terveys											
Investointimenot		302	1 000			1 000	43	635	365	37 %	111 %
Valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet											
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot											
NETTO		-302	-1 000			-1 000	-43	-635	365	-37 %	111 %

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018 Hyvinvointitoimiala

Määrärahat palvelualueittain (kh)

1.000 €					
Palvelu- tai tulosalue	Toimintatulot	Toimintamenot	Toimintakate	Toteutunut 30.6.2018 (toimintakate)	Ennuste 31.12.2018 (toimintakate)
Terveyspalvelut	22 100	113 556	-91 456	-48 768	-96 917
Perhe- ja sosiaalipalvelut	9 452	99 286	-89 834	-44 814	- 93 582
Vanhus- ja vammaispalvelut	34 650	193 120	-158 469	-78 062	-158 334
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri	-	217 366	-217 366	-112 360	-232 366
Toimialan hallinto ja yhteiset palvelut	3 403	32 571	-29 168	-11 492	-26 809

Työvoiman käyttö (kv)

	TP 2016	TP 2017	TAM 2018	Toteutunut 30.6.2018	Ennuste 31.12.2018
Henkilötyövuodet (htv)	4.567,4	4314,0	4.260,0	4.275,7	4.260,0
Palkat ja palkkiot (€)	169 097 854	161 514 000	158 995 683	80 232 353	158 716 873
Lisätietoja:					

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018 Hyvinvointitoimiala

Tilojen ja alueiden käyttö (kh)

Käytössä olevat tilat ja alueet	TP 2016	TP 2017	TAM 2018	Toteutunut 30.6.2018	Ennuste 31.12.2018
Tilat yhteensä (m ²)	164 801	147 461	147 323	..	-
Sisäisen vuokran perusteena olevat tilat (m ²)	163 931	146 524	146 323	..	-
Muut tilat (m)	870	937	1 000	..	-
Alueet yhteensä (ha)	-			..	-
Sisäinen vuokra yhteensä (€)	28 487 446	27 047 495	26 096 117	..	-

Lisätietoja:

TAE 2018 luvut perustuvat 16.3.2017 hetken ennusteeseen vuoden 2018 tila- ja vuokramäärästä. Tämän lisäksi TAE 2018 lukuun ovat vaikuttaneet seuraavat kohteet: Lisäys:

- Yli-Maarian monitoimitalo 12/2018 alkaen
- Suksikuja 1, Vammaispalvelun asumisyksikkö
- Mäntymäen sairaala-alue, rakennus 25 (Mäntykoti), Sirkkalan päiväkeskus

Vapautuvat tilat:

- Sirkkalankatu 18, Sirkkalan päiväkeskus
- Luostarinkatu 5, Luostarinkadun lastenkoti

Strategiset tavoitteet (kv)

Tavoite 1: Painopisteen siirtäminen ehkäisevään työhön	Strateginen linjaus: 2.1.2			Muut toteutettavat linjaukset:	
	TP 2016	TP 2017	TAM 2018	Toteutunut 30.6.2018	Ennuste 31.12.2018
Avohuollon lastensuojelun asiakkaana olevien 0-17-vuotiaiden määrä ja osuus ikäryhmästä *määritelmä muuttunut vuonna 2015	1519 / 5,3 %	1600 / 5,5 %	osuus ikäryhmästä laskee	1325	1550

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018

Hyvinvointitoimiala

Neuvolapalveluiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sähköisen asiointin lisääminen						
- neuvolaikäisten puolesta-asiointisopimusten osuus	13 %	28,8 %	50 %	
- peruskouluikäisten puolesta-asiointisopimusten osuus	0,3 %	5,4 %	50 %	
Lihavien lasten ja nuorten osuus						
- 4- vuotiaat	laskee	
- 8 lk.	laskee	
Suun terveydenhuolto: dmf-indeksi (kariuksen esiintyvyys tutkitussa populaatiossa)						
- 5-vuotiaat	0,43	..	0,3	..	-	
- 12-vuotiaat	1,17	..	1,2	..	-	
Rokotuskattavuus (neuvolat)						
- 3-vuotiaiden rokottamattomien osuus ikäluokasta	2,4 %	0,39 %	0 %	
Kumppanuus kolmannen sektorin kanssa lisääntyä ja tiivistyy:						
1. Tilojen luovutuksen yhteistyösopimusten määrä	31	33	kasvava	37	40	
2. Vakiintuneiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehdyt avustusyhteistyösopimukset (min. 2 vuoden ajaksi)	-	15	tavoite tarkentuu	15	15	
3. Toiminnallisten kumppanuussopimusten määrä (sis. RAY:lle ja OPM:lle ym. ulko-puolisille rahoittajille annetut lausunnot ja aiesopimukset)	27	35	kasvava	40	50	
Kotona asuvien +75-vuotiaiden osuus ja lukumäärä kasvaa	90,7 %	90,7 / 15 664	90,6 % / 15 646	90,8 % / 15 707	91% / 16 000	

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018

Hyvinvointitoimiala

Säännöllisten palveluiden piirissä olevien 75-vuotta täyttäneiden määrän muutos/75-vuotta täyttäneiden turkulaisten määrän muutos.	-54 / 543	74 / 86		-34 / 58		
- kotihoito	-16	36	laskeva	-19	-20	
- omaishoidon tuki	-7	43	nouseva	+4	10	
- ympärivuorokautinen pitkäaikaishoito (sis. Kaskenlinnan palliatiivisen hoidon asiakkaat)	-31	-5	laskeva	+44	+44	
Omaishoidon tukeminen, Omaishoidon tukea saavien määrä (poikkileikkaus)						
- 0-17	158	171	tasainen	181	180	
- 18-74	463	483	tasainen	486		
- 75 vuotta täyttäneet	536	579	kasvava	583		
Tilapäishoidon hoitajaksojen määrä	2064	3727	kasvava	1956	4000	
Hoitajakson pituus ympärivuorokautisen hoidon piirissä, yhteensä						
- palliatiivisessa	975,2	1077,4	laskeva	269	350	
- asumispalveluissa	1238,7	1132,2	laskeva	1057,2	1100	

Lastensuojelun asiakasmäärä on hienoisesti laskenut vuodesta 2017, mutta tavoitetta vähemmän. Palvelujen tarve jatkuu liki edellisen vuoden tasolla.

Tavoitteen kuvaus: Ajoissa annetut ja hyvin kohdennetut peruspalvelut ovat hyvää ehkäisevää työtä. Oikea-aikainen ja oikean tasoinen palvelu vähentää korjaavien ja erityispalveluiden tarvetta.

Selitys poikkeamalle: Vanhuspalveluiden pitkäaikaishoidon palvelurakenteen osalta asumispalvelujen vähentäminen ei ole edennyt tavoitteen mukaisesti. Tämä johtuu siitä, että kiristyneiden sairaaloiden välisten jonotilanteiden takia vuoden vaihteessa lisättiin noin 40 pitkäaikaisen asumispalvelun ostopalvelupaikkaa. Kesäkuun lopun tilanteessa pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa hoidossa oli 44 asiakasta enemmän kuin vastaavana ajankohtana edellisenä vuotena.

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018

Hyvinvointitoimiala

Tavoite 2: Lisätään korjaavien palveluiden vaikuttavuutta, tehokkuutta ja tuottavuutta	Strateginen linjaus: 2.1.3		Muut toteutettavat linjaukset:		
	TP 2016	TP 2017	TAM 2018	Toteutunut 30.6.2018	Ennuste 31.12.2018
Jatkohoitajonon lyheneminen sairaanhoitopiiristä					
- siirtoviivepäivien määrä /kk	161	276	<50	418	350
- korotetun maksun osuus siirtoviivepäivistä	36 %	46 %	< 20 %	53 %	50 %
Palveluiden vaikutus: palvelu parantanut asiakkaan elämäntilannetta ja ollut hyödyllinen (vastausten kaasteikolla 1-5)					
- Vammaispalvelut	4,0	4,3		..	-
- Vanhusten avopalvelut	4,2	4,3	kasvava	..	-
- Vanhusten asumispalvelut	4,0	4,1	kasvava	..	-
- Sairaalapalvelut	4,2	4,3	kasvava	..	-
- Polikliiniset palvelut	4,4	4,7	kasvava	..	-
- Avohuollon sosiaalityö	3,9	4,4	kasvava	..	-
- Neuvolapalvelut	kasvava	..	-
- Koulu - ja opiskeluterveydenhuolto	kasvava	..	-
- Kasvatus- ja perheneuvola	kasvava	..	-
- Sijaishuolto (kaupungin lastenkodit ja vastaanottokodit)	3,5	3,8	kasvava	..	-
Laitoshoidossa olevia ympärivuorokautisessa hoidossa olevista					
- +75 vanhusten määrä ja %-osuus	633 / 39,6 %	502 / 31,3 %	vähenevä	461 / 29,1 %	450 / 26%
- kehitysvammaisten %-osuus	7,7 %	4,1 %	6 %	4,1 %	3,5 %

OSAVUOSIKATSAUS 2/2018 Hyvinvointitoimiala

Korvattujen potilasvahinkojen määrä (vuoden 2016 korvatut vahingot vs. viiden viimeisen vuoden 2011-2015 ka)	8/10	12/11	laskeva	..	-
---	------	-------	---------	----	---

Tavoitteen kuvaus: Korjaavat palvelut tuotetaan tehokkaasti ja vaikuttavasti. Asiakas saa tarvettaan vastaavat palvelut oikea aikaisesti.

Selitys poikkeamalle: Siirtoviivepäivien toiminnallista ja euromääräisiä tavoitteita ei tulla kuluvana vuonna saavuttamaan johtuen alkuvuoden influenssaepidemiasta ja sopivien jatko-
hoitopaikkojen riittämättömydestä.

Strategiset hankkeet (kh)

Toimialan omat

SoTe-uudistukseen valmistautuminen (2017-2018)	<i>Strateginen teema: Terve ja hyvinvoiva kaupunkilainen Strateginen linjaus: 2.1.1 ja 2.1.2 ja 2.1.3</i>		<i>Muut toteutettavat linjaukset: -</i>			
Hanke/projekti:	TP 2016	TP 2017	TAM 2018	Toteutunut 30.6.2018	Ennuste 31.12.2018	
Mittari: Valmistautumiseen liittyvät kehittämissuunnitelmat ja toimenpiteet etenevät	Toimenpiteet käynnissä	Toimenpiteet käynnissä	Toimenpiteet käynnissä	Toimenpiteet käynnissä	Toimenpiteet etenevät suunnitellusti	
Lisätietoa tavoitteesta/hyötytavoite: Hyvinvointitoimiala toteuttaa kehittämistoimenpiteitä, joilla turvataan SoTe-palveluiden kilpailukyky sekä varmistetaan rakennemuutosten eteneminen.						
Selitys poikkeamalle:						

* Laskennoissa käytetty väestöennustetta 6/2018.

Seuraavat kaupungin yhteiset tavoitteet (Kaupunginhallitukseen nähden sitovat) raportoidaan vasta tilinpäätösvaiheessa, koska seurantatietoja ei ole saatavilla tässä vaiheessa vuotta:

- Nuorisotyöttömyyden vähentäminen ja pitkäaikaistyöttömien aktivointi
- Terveiden elämäntapojen edistäminen
- Vanhemmuuden tukeminen
- Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden vähentäminen